

УДК 347.122

DOI 10.36919/3041-1149(Print).11.2025.90-97

О. О. Семенюк,*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права,
ПВНЗ «Європейський університет»
email: olexander.semenuk@e-u.edu.ua
ORCID 0009-0007-9199-6657;***А. М. Соцький,***доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри державно-правових дисциплін,
ПВНЗ «Європейський університет»
email: artur.sotsky@e-u.edu.ua
ORCID 0000-0001-6836-7480*

ПРАВОВИЙ СТАТУС ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ОБ'ЄКТА ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Проаналізовано правову природу штучного інтелекту (далі – ШІ) в системі об'єктів цивільних правовідносин. Досліджено особливості визначення ШІ як об'єкта чи суб'єкта цивільного права, можливості надання йому правосуб'єктності та меж реалізації цивільних прав і обов'язків. Розглянуто сучасні наукові підходи до класифікації ШІ та його взаємозв'язку з поняттями «робот», «електронна особа» й «цифровий агент».

Акцентовується увагу на відмінності між потенційною автономністю ШІ та роллю людини як носія остаточної відповідальності, а також на практичних аспектах застосування ШІ в цивільному обороті, охоплюючи відповідальність за заподіяну шкоду й захист прав споживачів. Досліджено міжнародні та європейські підходи до правового регулювання ШІ, зокрема положення резолюції Європейського Парламенту 2017 року та Концепції розвитку ШІ в Україні 2020 року.

Автори статті дійшли висновку, що на цьому етапі розвитку науково-технічного прогресу ШІ потрібно визначати як об'єкт цивільного права, та окреслили базові правові рамки для регулювання обігу й використання ШІ в Україні.

Ключові слова: *штучний інтелект, цивільні правовідносини, об'єкт цивільного права, суб'єкт цивільного права, цивільні договори, електронна особа, цифрові агенти, юридична відповідальність, джерело підвищеної небезпеки, права споживачів, інтелектуальна власність, правосуб'єктність, правосуб'єктність штучного інтелекту, робототехніка.*

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту та їхня широка інтеграція в різні сфери суспільного життя, зокрема в правовий простір, ставить перед правниками ряд викликів. Сучасні алгоритми та системи ШІ дедалі частіше беруть участь у цивільних правовідносинах, створюючи продукти інтелектуальної діяльності, укладаючи угоди через автоматизовані платформи або існуючи інструментом для виконання юридично значущих дій. Водночас чинне цивільне законодавство здебільшого орієнтоване на традиційні суб'єкти права – фізичних та юридичних осіб, що породжує ряд проблем щодо визначення правового статусу результатів діяльності ШІ, питань авторства, відповідальності, а також правомірності використання автоматизованих систем у цивільному обігу.

Особливу увагу потребує аналіз нормативного регулювання об'єктів цивільних прав у контексті технологічних інновацій, зокрема програмного забезпечення, алгоритмів, баз даних, робототехнічних систем та інших продуктів ШІ. Значимість теми зростає також у зв'язку із формуванням європейської та міжнародної практики правового врегулювання діяльності ШІ, яка може слугувати основою для вдосконалення національного законодавства. Вивчення цього питання має як теоретичну цінність – для розвитку цивільно-правової доктрини щодо об'єктів

права та суб'єктності в умовах цифровізації, так і практичне значення – для розроблення правових механізмів, що забезпечують баланс між інноваційним розвитком і захистом прав учасників цивільного обороту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі автори розглядають штучний інтелект як можливий *суб'єкт цивільного права*, тобто альтернативу традиційним суб'єктам (фізичним або юридичним особам). Зокрема, О. Баранов у статті «Штучний інтелект як суб'єкт цивільного права» аналізує можливість надання ШІ обмеженої правосуб'єктності та визначає умови для здійснення ним цивільних правових дій. Доктор юридичних наук О. Золотар у монографії «Правове регулювання цифрових технологій також розглядає перспективи внесення ШІ до системи цивільних суб'єктів, зокрема через спеціальні договірні та делеговані механізми.

Інші дослідники наполягають на тому, що ШІ *не може бути суб'єктом*, а має розглядатися як *об'єкт цивільних правовідносин*, наприклад як річ, інтелектуальний продукт або ресурс. Цей підхід ґрунтовно розкриває О. Костенко в статті «Правовий режим штучного інтелекту у цивільному праві», де аналізує правові наслідки створення та використання ШІ, а також питання власності та передачі прав на результати його діяльності. Схожої думки дотримується ще один учений О. Радутний, який у публікації «Цифрові технології та цивільне право» наголошує на потребі в класифікації ШІ як об'єкта цивільних правовідносин із визначенням правил його використання та відповідальності розробників і користувачів.

Крім того, у науковій літературі можемо знати *гібридні підходи*, які намагаються знайти баланс між визнанням автономних дій ШІ та збереженням людського контролю. Так, О. Баранов у публікації «Цифрові агенти у цивільному праві» та О. Золотар у монографії «Правове регулювання штучного інтелекту» пропонують моделі делегування обмежених правових функцій ШІ, де остаточну відповідальність несе людина або юридична особа. Ці підходи передбачають поєднання *теоретичної легалізації ШІ та механізмів розподілу відповідальності*, що дає змоги інтегрувати технології в цивільне право без втрати принципу суб'єктності людини.

Невирішені раніше проблеми. Попри значну кількість досліджень, присвячених юридичній природі штучного інтелекту, у сучасній цивілістиці залишається нерозв'язаним ряд ключових питань. Зокрема, дискусійним є визначення місця ШІ в системі об'єктів цивільних прав: чи може він розглядатися виключно як різновид майна або цифрового ресурсу, чи окремі форми ШІ потребують виділення в самостійну категорію об'єктів із особливим правовим режимом. Неузгодженими залишаються критерії класифікації та правового режиму результатів, створених за допомогою або за участю автономних алгоритмів; межі відповідальності розробників, користувачів і власників систем ШІ; а також питання правового статусу даних, що використовуються під час їхнього функціонування. Відсутність усталеного доктринального підходу та нормативної визначеності ускладнює подальший розвиток законодавства та практики правозастосування.

Метою статті є комплексний аналіз правової природи штучного інтелекту в системі об'єктів цивільних прав, з'ясування критеріїв його віднесення до відповідних правових категорій і визначення особливостей правового режиму ШІ з урахуванням сучасних технологічних тенденцій і доктринальних підходів.

Виклад основного матеріалу. 6 лютого 2017 року Європейський Парламент ухвалив резолюцію щодо цивільно-правового регулювання у сфері робототехніки разом із відповідними рекомендаціями для Європейської комісії. Цей документ є одним із небагатьох у світовій практиці, в якому, хоча й загально, порушено окремі ключові питання, пов'язані зі штучним інтелектом. Попри те, що назва резолюції формально акцентує увагу на робототехніці, її положення фактично охоплюють і сферу штучного інтелекту. Так, у п. 1 резолюції систематично застосовується термінологічне поєднання «робототехніка та штучний інтелект» [2], що свідчить про використання цих понять авторами документа в майже тотожному значенні.

Водночас визначення поняття «штучний інтелект» у тексті резолюції відсутнє, однак окремо підкреслюється потреба в перспективі напрацювати уніфіковане та загальновизнане визначення цього терміна, яке буде гнучким і не перешкоджатиме розвитку науково-технічного прогресу [2].

У вищезазначеній резолюції обґрунтовується потреба в нормативному врегулюванні правовідносин, пов'язаних із використанням штучного інтелекту. Зокрема, підкреслюється важливість формування передбачуваних і достатньо визначених умов, у межах яких суб'єкти господарювання зможуть розробляти власні проекти та вибудовувати бізнес-моделі. Також акцентується на потребі в забезпеченні можливості ЄС і його держав-членів самостійно встановлювати правові стандарти, не адаптуючись до правил, розроблених іншими державами.

У положеннях цієї резолюції вперше [2]: сформульовано категорію «електронна особа»; висунуто пропозицію щодо майбутнього вироблення уніфікованого нормативного визначення «штучного інтелекту»; окреслено ідею створення системи класифікації та реєстрації електронних осіб; запропоновано запровадження нової звітності для компаній, що застосовують роботизовані технології, із визначенням окремих показників впливу робототехніки на їхні економічні результати; висунуто ініціативу створити спеціалізований орган – Агентство ЄС з робототехніки та штучного інтелекту, наділивши його повноваженнями у сфері технічних, етичних і регуляторних аспектів.

Проаналізувавши положення резолюції щодо цивільно-правового регулювання робототехніки, доходимо висновку, що вони лише частково окреслюють коло проблем, не пропонуючи детального правового механізму їхнього вирішення. Водночас у документі Європейський Парламент наголошує, що в подальших спеціальних рекомендаціях і висновках планується більш ґрунтовне врегулювання питань, пов'язаних із штучним інтелектом, у правовому полі.

З урахуванням євроінтеграційного вектору розвитку України та взятих на себе зобов'язань щодо гармонізації національного законодавства з правом ЄС особливого наукового значення набуває дослідження перспектив правового регулювання штучного інтелекту відповідно до європейських підходів. У цьому контексті важливо зазначити, що 2 грудня 2020 року розпорядженням Кабінету Міністрів України була схвалена Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні.

У наведеному документі визначено, що штучний інтелект – це організована сукупність інформаційних технологій, за допомогою яких можливе виконання складних комплексних завдань через використання системи наукових методів досліджень та алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно сформованої в процесі функціонування. Такі технології також здатні створювати й використовувати власні бази знань, моделі ухвалення рішень, алгоритми опрацювання інформації та визначати способи досягнення поставлених цілей. Галузь штучного інтелекту трактується як напрям діяльності у сфері інформаційних технологій, спрямований на створення, упровадження та застосування технологій штучного інтелекту [3].

Різноманіття підходів до розуміння феномена штучного інтелекту зумовило появу численних класифікацій цього явища. У науковій літературі зазвичай виокремлюють кілька основних типів штучного інтелекту. Зокрема, до *слабкого штучного інтелекту* відносять системи, зорієнтовані на виконання окремих завдань, які людина здатна виконати самостійно. *Сильний штучний інтелект*, на відміну від слабкого, спрямований на розв'язання всього спектра завдань, притаманних людській діяльності. Окремо виділяють *штучний суперінтелект* – систему, що володіє інтелектуальними можливостями, які значно перевищують людські в будь-якій сфері, а також характеризується свідомістю та здатністю до суб'єктивного переживання.

Паралельно з цим у наукових дослідженнях пропонується класифікація робототехнічних систем, що містить такі категорії, як простий робот, робот-андроїд та андроїд. На сьогодні розроблені моделі роботів, які здатні контролювати власне тіло та відтворювати жести (ASIMO), демонструвати емоційні реакції (Kismet), а також виконувати функції голосових асистентів (Siri) [4, с. 160].

У цьому контексті заслуговують на увагу дослідження шведського науковця, професора Оксфордського університету Ніка Бострома, який аналізував перспективи розвитку інтелектуальних машин. Учений дійшов висновку, що приблизно до 2022 року системи штучного інтелекту зможуть відтворювати приблизно 10 % людського інтелекту, до 2040 року цей показник може зрости до 50 %, а до 2075 року інтелектуальна діяльність таких систем може стати практично нерозрізною від людської. У світлі цих прогнозів видається обґрунтованою його позиція щодо потреби у виваженій обережності у сфері розвитку штучного інтелекту, оскільки повний

спектр потенційних можливостей таких систем, зокрема геноїдів, наразі ще недосліджений і, відповідно, неврегульований на нормативному рівні [5, с. 126].

Поява штучного інтелекту та його поступове впровадження в цивільний оборот формує один із найскладніших викликів для правової науки, оскільки зумовлює виникнення значного кола питань, що потребують ґрунтовного правового осмислення та належного нормативного врегулювання. Серед ключових проблем, які сьогодні опиняються в центрі уваги дослідників, можна виокремити: визначення правового статусу штучного інтелекту як потенційного об'єкта або суб'єкта цивільних правовідносин; окреслення можливого обсягу його правосуб'єктності; з'ясування меж реалізації цивільних прав і обов'язків; а також формування ефективних механізмів захисту та юридичної відповідальності.

Аналіз наукових джерел свідчить про використання в дослідженнях ряду суміжних понять: «робот», «комп'ютерна програма», «робототехніка», «електронна особа», «штучний інтелект». У науковому середовищі існують різні підходи щодо співвідношення цих категорій. Частина дослідників розглядає їх як взаємозамінні або близькі за змістом. Однак інша група вчених, позицію яких поділяємо, наполягає на некоректності ототожнення понять «робот» і «штучний інтелект». Таке розмежування пояснюється тим, що ці явища доцільно співвідносити як форму та зміст: робот є технічним пристроєм, здатним автоматизовано виконувати певні функції за аналогією з людиною, тоді як штучний інтелект забезпечує цей пристрій властивостями, що традиційно асоціюються з інтелектуальною діяльністю, зокрема здатністю до аналізу, обробки інформації та виконання запрограмованих завдань [6, с. 6].

Проблема визначення штучного інтелекту як об'єкта чи суб'єкта цивільних правовідносин залишається досить дискусійною та щороку набуває все більшої актуальності. Від обраного підходу залежить, чи розглядатиметься ШІ як учасник правовідносин із відповідним набором прав та обов'язків, чи як об'єкт, стосовно якого такі відносини виникатимуть, оформлюватимуться договори та інші юридичні конструкції, притаманні об'єктам цивільних прав. У сучасній цивілістичній доктрині визнання штучного інтелекту суб'єктом цивільного права є доволі суперечливим. Теорія права традиційно визначає суб'єктами правовідносин фізичних осіб, юридичних осіб і державу, яка реалізує свою правосуб'єктність через відповідні органи публічної влади. Ці суб'єкти наділені можливістю набувати суб'єктивні права, виконувати юридичні обов'язки й нести відповідальність у випадках, передбачених законодавством. Натомість жоден чинний нормативно-правовий акт України, включно із Цивільним кодексом України, не містить положень, які б визнавали штучний інтелект суб'єктом права.

Попри це, резолюція Європейського Парламенту щодо цивільно-правового регулювання робототехніки пропонує ряд нових концепцій. У документі порушено питання створення реєстраційної системи для роботів, спеціального страхового фонду, визначення меж цивільної відповідальності, а також встановлення обов'язків розробників і власників робототехнічних систем. Особливої уваги заслуговує пункт 59 резолюції, у якому вводиться конструкція «електронної особи» – нового типу суб'єктності, що передбачає наділення роботів визначеним колом прав та обов'язків [2]. Саме ці положення стали підґрунтям для висновку про те, що штучний інтелект може розглядатися як квазісуб'єкт цивільних правовідносин, який володіє унікальними, притаманними лише йому правовими характеристиками.

Юридичний термін «електронна особа» можемо знайти і в роботах М. О. Стефанчука, який акцентує свою увагу на здатності високорозвинених систем штучного інтелекту, зокрема штучного суперінтелекту, діяти та приймати рішення в межах суспільних відносин. На думку дослідника, така автономність може свідчити про потенційну можливість наділення ШІ статусом носія цивільних прав і обов'язків [6, с. 6].

Схожої позиції дотримується й В. Кулинич, який наголошує, що одним із можливих способів забезпечення гармонійного співіснування людини та роботизованих систем може стати надання останнім статусу суб'єктів права. Дослідник вважає, що саме закріплення за роботами певного обсягу прав і обов'язків здатне сформувати передумови для врегульованої взаємодії між технологічними системами та суспільством [8].

У сучасній правозастосовній практиці зарубіжних держав уже спостерігаються приклади активного залучення систем штучного інтелекту. Так, у Китаї функціонують юридичні компанії, що створюють програмні комплекси для прогнозування результатів судових спорів; такі технології користуються значним попитом і фактично допомагають адвокатам у підготовці правових позицій. У Пекіні в онлайн-центрі інтернет-суду вже впроваджені так звані «судді-роботи», які беруть участь у процесуальній діяльності в режимі реального часу.

Як аргумент на користь підходу, який розглядає штучний інтелект як можливого суб'єкта цивільних правовідносин, науковці наводять порівняння із юридичними особами: останні також є штучно створеними людиною конструкціями, але вже давно визнаються повноцінними учасниками приватноправових відносин.

У наукових джерелах можемо зустріти й полярну думку. Зокрема, О. І. Харитонова слушно зауважує, що юридична особа має так званий «людський субстрат», оскільки являє собою колектив людей або ж фізичну особу, яка діє від імені юридичної особи та формує її волевиявлення. Аналогічно до того, як народ України є суб'єктом конституційних правовідносин, будучи спільнотою людей, юридична особа також залишається колективним утворенням, заснованим на людській участі. Відтак ототожнення штучного інтелекту з юридичною особою є некоректним, а відповідна аналогія – непридатною для застосування [9, с. 205].

Як аналогію до розгляду правового статусу штучного інтелекту, можна навести тварин, які є живими істотами, наділеними природним інтелектом, здатністю до спілкування, дресування та певним рівнем мислення. Водночас тварини залишаються об'єктами цивільних прав, хоча частково наділяються спеціально передбаченими правами згідно із чинним законодавством. З огляду на це можна стверджувати, що сучасні правові традиції українського суспільства та законодавець наразі не готові наділяти штучний інтелект правами й обов'язками, що давало б змогу вважати його правосуб'єктом і визнавати його учасником цивільних правовідносин.

У цьому контексті штучний інтелект потрібно розглядати як об'єкт цивільного права, зокрема в межах розділу три Цивільного кодексу України, тобто як річ, яку можна придбати, продати, подарувати, обміняти тощо, або як об'єкт права інтелектуальної власності, створений у результаті творчої та інтелектуальної діяльності людини в межах книги чотири Цивільного кодексу України.

Ще одне питання, яке потребує вирішення, стосується юридичної відповідальності за шкоду, завдану штучним інтелектом. Переважна більшість науковців вважає, що в таких випадках мають застосовуватися положення чинного законодавства щодо діяльності, пов'язаної з джерелом підвищеної небезпеки. Так, В. Кулинич зазначає, що відповідальність за шкоду, спричинену роботами, покладається на власників таких роботів, як на володільців джерела підвищеної небезпеки або на виробників відповідних роботів [8]. Розділяємо цю позицію та хочемо підкреслити, що у відповідних цивільних правовідносинах до штучного інтелекту доцільно застосовувати положення законодавства про захист прав споживачів. Крім того, для систем ШІ потрібно посилити нормативні вимоги щодо безпеки життя, здоров'я та майна фізичних осіб, а також забезпечення охорони навколишнього природного середовища.

Висвітлені в статті питання не є вичерпним переліком проблем, що виникають у зв'язку із впровадженням штучного інтелекту в цивільний оборот і його використанням у різних сферах. Як зауважував Айзек Азімов, який ще в ХХ столітті сформулював основні принципи етики роботів, робот не може завдати шкоди людині або своєю бездіяльністю допустити заповідання шкоди; повинен виконувати команди людини, якщо вони не суперечать першому принципу; має піклуватися про власну безпеку, але лише в межах, що не суперечать першим двом законам; не має права завдати шкоди людству [9, с. 8].

Висновки. Проведене наукове дослідження дає змогу стверджувати, що штучний інтелект потрібно розглядати як об'єкт цивільних правовідносин, щодо якого виникають відповідні правові відносини. Він може виступати як об'єкт цивільних прав, зокрема як річ, яку можливо продати, купити, подарувати чи обміняти, або як об'єкт права інтелектуальної власності, створений у результаті творчої та інтелектуальної діяльності людини.

Аналіз сучасних правових позицій свідчить, що українське суспільство наразі не готове визнавати штучний інтелект суб'єктом цивільних правовідносин, а законодавець не наділяє його правосуб'єктністю, оскільки це суперечить загальній концепції української цивілістики. У сфері юридичної відповідальності за шкоду, заподіяну штучним інтелектом, доцільно застосовувати норми чинного законодавства про діяльність, пов'язану із джерелом підвищеної небезпеки, водночас відповідальність покладається на володільця відповідного ШІ.

Крім того, до правовідносин, пов'язаних із використанням штучного інтелекту, потрібно застосовувати норми законодавства про захист прав споживачів. Особливу увагу варто приділяти посиленню вимог щодо безпеки життя, здоров'я та майна осіб, а також забезпеченню безпеки навколишнього природного середовища. У комплексі це дає змогу визначити основні правові рамки для регулювання обігу та використання штучного інтелекту в цивільних правовідносинах в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранов О. А. Інтернет речей і штучний інтелект: витоки проблеми правового регулювання. *IT-право: проблеми та перспективи розвитку в Україні* : збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 17 листопада 2017 року. Львів : Львів. політехніка, 2017. С. 18–42.
2. European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics. URL : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0051+0+DOC+XML+V0//EN>
3. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : розпорядження КМ України від 02.12.2020 № 1556-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>
4. Стефанчук М. О., Музика-Стефанчук О. А., Стефанчук М. М. Перспективи правового регулювання відносин у сфері використання штучного інтелекту. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2021. Т. 28, № 1. С. 157–168.
5. Милоненко Ю. В. Перспективи визнання штучного інтелекту як суб'єкта міжнародного права. *Молодий вчений*. 2018. № 11. С. 125–127.
6. Стефанчук М. О. Теоретичні засади цивільної правосуб'єктності фізичних осіб та особливості її здійснення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2020. С. 6.
7. Кулинич В. Цифрова особистість: чи можуть роботи бути наділені правами? *Юридична газета*. 2017. № 49 (599). URL : <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/cifrova-osobistist-chi-mozhut-roboti-butinadileni-pravami.html>
8. Харитонов О. І., Харитонов Є. О. IT-право: теорія та практика. Одеса : Фенікс, 2019. 472 с.
9. Каткова Т. Г. Правосуб'єктність роботів: вигадка чи реальність? *Право і суспільство*. 2017. Вип. 3, ч. 2. С. 8–9. URL : http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/3_2017/part_2/4.pdf
10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

REFERENS

1. Baranov, O. A. (2017). Internet rechey i shtuchnyy intelekt: vytyky problemy pravovoho rehulyuvannya [Internet of Things and Artificial Intelligence: Origins of the Issue of Legal Regulation]. *IT Law: Problems and Prospects of Development in Ukraine* : Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference, m. Lviv, November 17. Lviv : Lviv. polytechnic. 18–42 [in Ukrainian].
2. European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics. URL : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0051+0+DOC+XML+V0//EN> [in Ukrainian].
3. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine on approval of the Concept of the Development of Artificial Intelligence in Ukraine dated 02.12.2020 No. 1556-p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

4. Stefanchuk, M. O. & Muzyka-Stefanchuk, O. A. & Stefanchuk, M. M. (2021). Perspektyvy pravovoho rehulyuvannya vidnosyn u sferi vykorystannya shtuchnoho intelektu [Prospects for Legal Regulation of Relations in the Field of Artificial Intelligence Use]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi pravovykh nauk Ukrainy*. Issue. 28, No. 1. 157–168 [in Ukrainian].
5. Milonenko, Y. V. (2018). Perspektyvy vyznannya shtuchnoho intelektu yak sub'yekta mizhnarodnoho prava [Prospects of Recognizing Artificial Intelligence as a Subject of International Law]. *Molodyy vchenyy*. No. 11. 125–127 [in Ukrainian].
6. Stefanchuk, M. O. (2020). Teoretychni zasady tsyvil'noyi pravosub'yektnosti fizychnykh osib ta osoblyvosti yiyi zdiysnennya [Theoretical Foundations of Civil Legal Capacity of Individuals and Features of Its Implementation] : author's Abstract of Doctoral Dissertation in Law : 12.00.03. Kyiv [in Ukrainian].
7. Kulinich, V. (2017). Tsyfrova osobystist': chy mozhut' roboty buty nadileni pravamy? [Digital Personality: Can Robots Be Endowed with Rights?]. *Yurydychna hazeta*. No. 49 (599). URL : <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/cifrova-osobystist-chi-mozhut-roboti-butinadileni-pravami.html> [in Ukrainian].
8. Kharitonova, O. I. & Kharitonov, Ye. O. (2019). IT-pravo: teoriya ta praktyka [IT Law: Theory and Practice]. Odesa : Phoenix. 472 p. [in Ukrainian].
9. Katkova, T. H. (2017). Pravosub'yektnist' robotiv: Vyhadka chy real'nist'? [Legal Capacity of Robots: Fiction or Reality?]. *Pravo i suspil'stvo*. Issue 3, Part 2, P. 8–9. URL : <http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/index.php/archiv?id=99> [in Ukrainian].
10. Civil Code of Ukraine dated 16.01.2003 No. 435-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> [in Ukrainian].

O. O. Semenuk, A. M. Sotsky. LEGAL STATUS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS AN OBJECT OF CIVIL RIGHTS

The article examines the legal nature of artificial intelligence (AI) within the framework of civil law relations, with a focus on defining AI as either an object or a potential subject of civil rights. Rapid technological development and the increasing integration of AI into various spheres of societal life, including legal practice, have raised complex questions about the legal status of AI, the extent of its legal capacity, and the mechanisms for exercising rights and obligations through automated systems. The study analyzes contemporary doctrinal approaches to AI classification, highlighting distinctions between weak, strong, and superintelligent AI, as well as the differentiation between AI and related concepts such as robots, electronic persons, and digital agents. The article emphasizes the conceptual separation of form and content, arguing that while robots act as technical devices performing programmed functions, AI provides intellectual capabilities enabling autonomous decision-making, analysis, and task execution.

The research also addresses international and European regulatory developments, particularly the European Parliament's 2017 Resolution on civil law rules in robotics and Ukraine's 2020 AI Development Concept, which define AI as an organized set of information technologies capable of performing complex tasks, creating and using knowledge bases, decision-making models, and information processing algorithms. The study discusses the controversial notion of granting AI limited legal personality, often referred to as an "electronic person," which entails a specific set of rights and obligations. While some scholars advocate for recognizing AI as a quasi-subject of civil law capable of participating in legal relations, the prevailing position within Ukrainian legal doctrine treats AI as an object of civil law, comparable to property or intellectual property rights.

Furthermore, the article explores issues of liability for damages caused by AI, emphasizing the application of existing regulations related to activities with heightened risk and placing responsibility on AI owners or developers. It also highlights the necessity of applying consumer protection laws and strengthening requirements for the safety of life, health, property, and the environment in relation to AI systems. The study concludes that, at present, AI should be considered an object rather than a subject of civil law in Ukraine, providing a comprehensive analysis of legal frameworks for AI

circulation and use, and outlining the foundational principles for the responsible integration of AI into civil law relations while maintaining human accountability.

Keywords: *artificial intelligence, civil legal relations, object of civil law, subject of civil law, civil contracts, electronic person, digital agents, legal liability, source of increased danger, consumer rights, intellectual property, legal capacity, legal capacity of artificial intelligence, robotics.*